

Lantbruksstatistikens kvalitet och organisation

I detta avsnitt redovisas olika kvalitetsaspekter på boken enligt SCB:s ”Kvalitetsbegrepp och riktlinjer för kvalitetsdeklarationer i officiell statistik”, MIS 2001:1. Redovisningen har begränsats till den lantbruksstatistik som utnyttjats för framställningen. När det gäller annan statistik än lantbruksstatistik som använts i redovisningen lämnas som regel vissa uppgifter om kvalitet i anslutning till respektive kapitel. I det följande ges också en översikt över lantbruksstatistikens organisation.

Innehåll

Avsikten med Jordbruksstatistisk årsbok är att presentera en lättillgänglig sammanfattning av befintlig statistik inom jordbruks- och livsmedelsområdet.

Huvuddelen av tabellerna sammanfattar statistik som främst baseras på uppgifter från Lantbruksregistret och Skördeuppskattningarna. Ett flertal andra källor bidrar också med underlag till boken. Uppgifter till de internationella avsnitten hämtas från Eurostat och FAO.

För engelskspråkiga läsare finns en sammanfattning i början av boken, engelska tabellrubriker samt i slutet av boken en ordlista.

Text och tabeller

Boken består av närmare 200 sammanställningar i tabeller och diagram. Av dessa härrör ett 70-tal från undersökningar i anslutning till Lantbruksregistret och Skördeuppskattningarna.

I anslutning till tabellerna i boken finns förklarande text. Texten innehåller information om undersökningarnas uppläggning där information som påverkar statistikens tillförlitlighet och jämförbarhet över tiden betonas. Vidare lyfter texten som regel fram viktiga resultat i tabellerna och förklarar termer och uttryck som är nödvändiga att förstå för att kunna tolka tabellerna.

Boken framställs i Page Maker. Underlag levereras som regel i Excel eller Word.

Källhänvisningar

Under varje tabell och diagram finns en källhänvisning. I anslutning till varje avsnitt finns också rubriken Annan publicering där källan till det material som finns i tabellerna anges.

Redovisningsgrupper

Statistiken redovisas bl.a. efter olika storleksgrupper för areal åkermark samt efter olika regionala indelningar, lägst länsnivå.

Tid

I tabellrubrikerna finns information om vilket år som uppgifterna i tabellen avser. De flesta tabellerna avser år 2000 eller produktionsåret 1999/2000. Där så är möjligt redovisas tidsserier för hela riket fem år bakåt i tiden. En viss del äldre material förekommer också i boken.

Punktlighet

Publiceringstidpunkten är enligt SCB:s publiceringsplan som regel juni månad men med senareläggning av 2001 års publikation till december. Detta hänger både samman med omläggningar inom lantbruksstatistiken och den omfattande nyredigering av boken som skett inför 2001 års utgåva.

Framställningstid

Framställningstiden för Jordbruksstatistisk årsbok 2001 har varit ungefär åtta månader.

Frekvens

Boken ges ut årligen.

Jämförbarhet över tiden

I den text som finns i anslutning till tabellerna redovisas viktigare faktorer som påverkar jämförbarheten över tiden. För en grundligare genomgång hänvisas till angivna källor.

Jämförbarheten över tiden för de tabeller som baseras på statistik från Lantbruksregistret är god. Från och med 1996 slopades dock det tidigare kravet på att minst 0,3 hektar av den

redovisade arealen skulle vara brukad. Antalet företag som tillkom 1996 genom denna förändring beräknas till ca 3 800 och deras åkerareal till ca 27 000 hektar. Endast ett fåtal av dessa företag hade djur. Osäkerheten i statistiken är från och med 1996 generellt större än tidigare eftersom en del av uppgifterna från Lantbruksregistret numera är urvalsbaserade vissa år.

Statistikens tillförlitlighet

I den text som finns i anslutning till tabellerna redovisas viktigare faktorer som påverkar statistikens tillförlitlighet. För en mera grundlig genomgång hänvisas till angivna källor.

För den statistik som är framtagen vid SCB, finns i de angivna källorna en kvalitetsdeklaration enligt SCB:s *Kvalitetsbegrepp och riktlinjer för kvalitetsdeklarationer i officiell statistik*.

Osäkerheten i tabeller som bygger på resultat från Lantbruksregistret härrör främst från urvalsfelen när det gäller grödor och husdjur (1996–1998). De relativa medelfelen ligger vanligen under tre procent på riksnivå för olika grödor och djurslag. På länsnivå kan medelfelen ibland vara betydligt större. För den totalräknade statistiken över företag, företagare och ägoslag finns bl.a. brister i täckning, bortfall och mätfel. Dessa fel anses dock inte vara av sådan storlek att några justeringar av resultaten behöver göras. Medelfelen i resultaten från Skördeuppskattningarna är omkring tre procent på riksnivå, men kan på länsnivå vara betydligt större.

Den statistik som hämtas från Jordbruksverket härrör dels från olika statistiska undersökningar som genomförs av verket och dels från uppgifter i det administrativa register IACS som förs av Jordbruksverket.

De tabeller som hämtas från Eurostat byggs på uppgifter som samlats in i EU:s medlemsländer och vidarebefordrats till Eurostat. Uppgifterna från FAO byggs förutom på insamlade uppgifter också på FAO:s egna uppskattningar.

Tillgänglighet

Spridningsformer

Förutom i denna publikation publiceras jordbruksstatistiken i Statistiska meddelanden och i statistiska databaser.

Dokumentation

Vad gäller dokumentation av de undersökningar som ingår i Jordbruksstatistisk årsbok 2001 hänvisas till angivna källor.

Primärmaterial

Flertalet av de uppgifter som återfinns i boken finns publicerade i andra källor. Vad gäller möjligheterna att utnyttja primärmaterial för särskilda bearbetningar hänvisas till angivna källor.

Upplysningar

Förfrågningar om årsbokens innehåll och om lantbruksstatistik i övrigt kan i första hand göras till Lars Hedqvist, Gunnar Larsson, Lars Persson och Rolf Selander vid SCB:s avdelning för miljö- och regionalstatistik i Örebro. De träffas på telefon 019-17 60 00 (växel). Postadressen är: SCB, 701 89 Örebro.

Lantbruksstatistikens organisation

Statistikansvaret

Under det senaste decenniet har ett antal utredningar genomförts rörande den statliga statistiken. Detta ledde 1994 till att ett nytt system för den statliga statistiken infördes och begreppet *Sveriges officiella statistik (SOS)* fick en vidare innebörd. Syftet med den nya organisationen av den statliga statistiken var bland annat att öka effektiviteten i systemet genom att användarna gavs större inflytande.

I det nya statistiksystemet har ansvaret inklusive finansieringen för lantbruksstatistiken decentraliserats. Ansvaret för ungefär hälften av den officiella statistik, som SCB vid organisationsförändringen hade ansvar för, fördelades på 24 myndigheter. Den statistik som SCB har kvar statistikansvaret för är i huvudsak

sådan statistik som är efterfrågad av ett stort antal användare och inte entydigt kan hänföras till en enskild sektor. Exempel på sådan statistik är befolkningsstatistik och ekonomisk statistik, t.ex. konsumentprisindex.

SCB har vid sidan av nämnda statistikansvar getts ett övergripande ansvar för Sveriges officiella statistik. SCB har för detta ändamål tilldelats ett förvaltningsanslag, som skall finansiera samordning och bevakning av SOS, information och statistikservice, nationell statistiksamarordning, internationellt statistiksamarbete, grundläggande metodutveckling samt ansvar för centrala databaser

Statistikansvarig myndighet för huvuddelen av jordbruksstatistiken har varit Livsmedelsekonomiska samlingsnämnden (LES) vars roll fr.o.m. 1999 övertogs av Jordbruksverket. För en mindre del (animalistatistiken) var Jordbruksverket även tidigare ansvarig. På skogsområdet delar Skogsstyrelsen (SKS) och Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) på statistikansvaret.

EU-medlemskapet

Under en lång följd av år har Sverige aktivt tagit del i det internationella samarbetet på det statistiska området i bl.a. ECE, OECD och det Nordiska statistiksamarbetet. I början av 1990-talet flyttades tyngdpunkten i de svenska insatserna till det statistiska samarbetet med den Europeiska unionen (EU).

När Sverige fr.o.m. 1995 blev medlem av EU, kunde de flesta av EU:s statistikkrav uppfyllas. EU-krav påverkar i hög grad utvecklingsarbetet inom den svenska statistiken. Femårsplanerna för utvecklingen av EU-statistiken fyller här en viktig roll, liksom det växande antalet EU-förordningar och standarder inom statistikområdet. Jordbruk och utrikeshandel är exempel på områden där EU-medlemskapet lett till omläggningar i den svenska statistiken.

Statistik från SCB

Lantbruksregistret (LBR) har en dubbel roll inom jordbruksstatistiken. LBR utgör basen för strukturstatistiken och har även en viktig funktion som urvalsram för en lång rad stickprov-

undersökningar. Omfattande förändringar i uppläggnings av LBR har skett under senare år, vilket närmare beskrivs i bilaga 1 Lantbruksregistret.

Uppgifter om skördens storlek av spannmål, örter och oljeväxter samlas in via intervjuer med ett urval lantbrukare. Undersökningen om skörd av potatis baseras på en postenkät. Undersökningarnas uppläggning, som undergått omfattande ändringar under senare år, beskrivs närmare i kapitel 4 Skördar.

Jordbruksekonomiska undersökningen (JEU) är en årlig bokföringsundersökning. Under en treårsperiod genomfördes en utökning av urval och datainnehåll i JEU för att EU-kraven skall uppfyllas. Vissa år genomförs registerbearbetningar av LBR och taxeringsuppgifter för att belysa jordbrukarhushållens inkomster. Ytterligare information om de lantbruksekonomiska undersökningarna återfinns i kapitel 10 Ekonomi.

Statistik från Jordbruksverket

Jordbruksverket sammanställer statistik över bl.a. priser, vidareförädling av olika jordbruksprodukter, konsumtion av livsmedel och utbetalade jordbruksstöd.

Verket upprättar kalkyler över jordbrukets inkomster och utgifter. Dessa kalkyler har sammanfattats i sektorskalkylen för jordbruket, som fr.o.m. 2001 ersatts av den s.k. EAA-kalkylen (Economic Accounts for Agriculture).

Några jordbruksstatistiska publikationer

Jordbruksstatistiken publiceras främst i Statistiska meddelanden (SM). Jordbruksstatistik återfinns huvudsakligen i serie JO (t.o.m. 1999 serie J).

I publikationen När mat kommer på tal, Tabeller om livsmedel har fram t.o.m. år 2000 presenterats statistik för livsmedelsområdet; från uppgifter om primärproduktion fram till slutlig konsumtion. Delar av denna statistik har fr.o.m. 2001 infogats i Jordbruksstatistisk årsbok.

Huvuddelen av Jordbruksverkets statistik har under en lång följd av år redovisats varje månad i Jordbruksekonomiska meddelanden, JEM. Utgivningen av JEM är nu nedlagd och

istället publicerar verket statistik i separata rapporter och i månadspublikationen *Priser, prisindex, produktion och utrikeshandel inom livsmedelsområdet* samt på sin webbplats www.sjv.se. Månadsstatistiken är fr.o.m. 2000 enbart publicerad på verkets webbplats.

Viss basstatistik för jordbruket publiceras i Sveriges statistiska databaser som kan nås via SCB:s webbplats www.scb.se. En vägvisare till jordbruksstatistiken kan nås på adressen www.jordbruk.scb.se.